

Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 2

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1930/31

Kraljična Haris

Premijera 11. oktobra 1930

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: FR. LIPAH

---

*Novosti za damske
plašče pravkar došle!*

**A. & E. Skabernè
Ljubljana**

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 10. oktobra 1930

Francè Koblar:

Anton Leskovec

Letos 23. januarja je nepričakovano umrl v ljubljanski bolnici Anton Leskovec, čigar je drama »Kraljična Haris«. Njegova smrt je prišla nasilno, kakor pride katastrofa. Skrita bolezen na želodec se je bila zbrala v zavratno rano, ki je razlila svoj strup po njegovem telesu; v brezupnih bolečinah in duševnih mukah se trga njegovo življenje, se umiri in ugasne. Njegov pogreb je svoje vrste: mnogo sorodnikov, kmečkih in meščanskih, nekaj zastopnikov, književnikov in gledališča in malone pol Radovljice, Ljubljana skoraj ne ve zanj; akademski pevski zbor in zbor podeželskega prosvetnega društva mu pojeta in ko spuste njegovo krsto pri Sv. Križu, se razlegneta dva topovska strela v gluhi zimski popoldan. Sama nasprotja, čudna urejenost, vredna samo Antona Leskovca.

Anton Leskovec se je rodil 4. januarja 1891. v Škofji Loki. Vzgojili so ga sorodniki v Ratečah, ker je zgodaj postal sirota. Doštudiral je v Kranju in v Pragi, prebil svetovno vojno na fronti, v italijanskem ujetništvu in kot solunski dobrovoljec, po vojni stopil v finančno konceptno službo v Mariboru, kjer je ostal več let, dokler ni leta 1928. prišel v Radovljico za predstojnika finančne oblasti.

O človeški podobi Leskovčevi skoraj ni mogoče pisati brez intimnih črt; šele iz njih se nam odstre marsikaka skrivnost v njegovem delu. Same skrajnosti, z močno voljo prignane do asketske urejenosti. Vse poka od same napetosti in vendar o tem tako malokdo ve. Samo skrivanje in presenečanje, skromnost in samozavest na zunaj, ljubeznivost in neizprosnost, a kar je znotraj, to je njegov svet muk, neprestanega snovanja, iskanje zakonodaje človeškega srca in oblikovanje njene grozne, nepodkupne službe.

Sama nasprotja in skrivanje. Od mladih nog, ko so ga siroto odgajali in šolali sorodniki, je bil vesel študent in kmečki fant obenem. V šoli je odlično študiral, doma je trdo delal. Visokošolec v Pragi je bil razposajeno vesel, pa spet muhast, in povsod, kamor je sedel, je iz bodočega literata udaril — risar. Vsako situacijo je v hipu imel na papirju, vsak obraz v karikaturi —

pa je bil brez vsake risarske izobrazbe. (Tudi njegovi zasebni rokopisi kažejo risarske igrčke s svincnikom in peresom.) v vojni piše senzitiven erotičen roman, ko postane uradnik, ko dela neprestano, nihče ne siuti v njem pisatelja; poskusi prdreti v javnost, pa problematičnega novotarja sumljivo ogleduje, šele s 36 leti nastopi in kmalu je jasno, da je v njem naš najmočnejši dramatični talent. Kot iskarni uradnik je eden največjih ljudskih dobrotnikov. Zunaj je meščansko eleganten, a svoji tihi družini tako slovensko domač, da ko odhaja v službo, rajši pokriža kakor poljubi. Nikak čudak, ampak urejen kot malokdo. Na poročni pojedini se ne dotakne nobene jedi, oglasila se je v njem bolezen, ki jo potoži svoji ženi; težko bolezen nosi več let, a ne popraša po nji in dela kot malokdo; sredi dela pride katastrofa. Ko v bolečinah blazni, pozdravlja pripravljene instrumente in ko ga polože na operacijsko mizo, se mu zdi, da je prišel na svatbo.

Izmed dijaških spominov mi je ostal samo tale: leta 1912., prav tale čas, smo v Kranju igrali akademiki gorenjske podružnice »Slov. dijaške zveze« dramatski prvenec A. Kemca »Pavlo«. Od vseh koncev smo prišli že prejšnji dan k skušnjam. Obek Leskovcev, Janeza in Toneta ni bilo. Naših skušenj se ne spominjam več, samo to vem, da sem režiral in moral igrati strašno sentimentalne reči: »Čemu sanjati o lilijah, o zvezdah na nebu, ko biseri ginejo v umazanem nizkem blatu«, in da sem se učil na starem kranjskem mostu vso noč svojo vlogo, ker sem po skušnji našel vrata v župnišču ponevedoma zaklenjena. Oba Leskovca pa sta drugi dan prišla k igri peš čez Sorško polje in brez prave skušnje igrala čudno gotovo in izrazito, vso skupinsko igro sta vzdržavala onadva — Janez z vlogo poštarja, Tone z učiteljem. In še to vem, da je Pregelj v »Gorenjcu« igranje zelo hvalil, a nas trdo prijemal radi pohujšanja.

Po tolikih letih se najdeva s Tonetom v pismu. Pošilja »Jurija Plevnarja«. Piše mi »Vi« in ta »Vi« je ostal tudi, kadar sva osebno govorila, kakor da je obema všeč ta igra in je ne marava pretrgati — ali pa je bila pri obeh sama obzirnost. Ko sem se pripravljal, da ga poiščem v Radovljici in se spet podomačiva, je prišlo tisto strašno in šele na grobu sem mu zopet rekel »Ti«.

*

Anton Leskovec je poleg več začetnih, krajših dram in drugih literarnih poskusov, ki so ohranjeni v njegovi zapuščini, zadnja leta dovršil tri svojevrstne drame: »Jurij Plevnar« (DS 1927.), »Dva bregova« (Tiskovna zadruga 1929.) in »Kraljična Haris« (DS 1928.). V rokopisu je ostala še ljudska igra »Vera in nevera«, ki je sicer dovršena, pa jo je hotel še predelati. S svojim delom je bil sredi zorenja in bi bil dal brez dvoma še mnogo dobrega.

Leskovčeva drama bije današnjemu svetu v obraz. Ta celota in samozavest, zgnetena iz same zunanje moči, ta ravna pot, po

kateri hodijo mogočniki, bodisi denarni gospodarji ali voditelji skupin, družb in podjetij, ta se pri Leskovcu naenkrat ustavi, računi se začno križati, sila se drobi in iz nepoznanih kotov srca stopajo počasti in zmeljejo človeka, da pokaže zadnje, kar je v njem. Leskovec ni ustvarjavec dramatičnih zgodb, niti ne besednik družabnih in duhovnih tez, njegov svet je absolutna dramatičnost vsega življenja — z vsemi srčnimi nasprotji in vsem redom, ki ga ustvarja družba. Ker svet pojmuje predvsem duhovno in skrivnostno, ga odeva v fantastiko, ki je našemu svetu nevšečna; podoba dvojnika in hudiča mu neprestano igra (hotel jo je v »Juriju Plevnarju«, imel jo je, kakor mi je sporočil M. Šnuderl, tudi v »Dveh bregovih« in satanizem se je šele v »Haris« organsko sprostil v divjo žejo po čisti človečnosti). Same skrajnosti — preprostost in eksotičnost, enostavni ljudski liki, ki se ne dajo razkrojiti, se mešajo med čudno zamotane moderne ljudi, igra možganov, nagonov in srca se divje razvija, kača se grize v svoj lastni rep, tako celotni sedanji svet gre v vseobče razdejanje, le otožna lučka miglja mrtvim, zapuščenim in otetim; mir, ki prihaja, je strahoten, v oblikah nasilen, a nepremeljivo pravičen.

Fr. Lipah:

„Kraljična Haris“

(Drama v treh dejanjih. Krstna predstava 11. oktobra.)

Slovenski uradnik-diplomat Istenič se je poročil daleč zunaj v svetu s Francozinjo. Rodila se mu je hčerka Sabina (»Kraljična Haris«). Istenič je imel neozdravljivo bolezen in se je zastrupil. Gospa Isteniška kupi v naših krajih grad, v katerem samotarsko živi s svojo hčerko. V Sabini se že pojavljajo sledovi očetove bolezni — njene žalostne dediščine. Mati in hči gospodarita z gradu nad vso okolico s svojim denarjem. Istočasno pa se razvija in umira bolna ljubezen nesrečne Sabine — kraljične Haris.

*

V prvem dejanju se poslavlja mladi ing. chem. Jošt Osojnik od svoje matere. Imenovan je — nenadno — za ravnatelja kemične tovarne. Podjetje je last gospe Isteničeve, predsednik njegov pa je Žiga Knez. Nepričakovano se pojavi pri gospe Osojnikovi Sabina in ji razklada svoje čudne bolne sanje. Osojnik se odvrne od Helene Polajnarjeve, ker se mu odpira pot na grad — do Sabine. Knez vzame Heleno v službo.

V drugem dejanju smo v gradu gospe Isteničeve, ki razlaga gospe Osojnikovi žalostno življenjsko zgodbo svoje družine. Grozi njej in sinu, ker je Knez zapustil Sabino iz strahu pred njeno boleznijo. Polajnar slika Sabino in ji v njenih najbolj bolnih trenutkih ujame odsev oči ter ga prenese na platno. Govori ji o Bogu, veri in medtem — kot da se je zgodil čudež — naslika oči kraljične Haris. Sabina izprosi od Osojnika strup. Knez ji prizna, da ljubi Heleno. Sabina, Polajnar in sluga Pjer

vprizore »ples kraljične Haris« pred Knezom. Stara gospa čita tragedijo svoje hčerke, Sabina pleše pred Knezom, Griegova glasba konča z disakordom: Sabina pade pred kneza, Isteniška pa umre.

Tretje dejanje je pri Knezu. Stara Isteniška se je maščevala nad Knezom. Podjetje je propadlo in Knez hoče odpotovati z nevesto — Heleno. Sabina pride in izroči svoje dragulje Heleni, napije zdravico nevesti, ženi in sebi — z zastrupljenim vinom. Polajnar to prepreči in Sabina poklekne pred zaročenca z besedami: »Bila sem bolna.« Odhaja z »bratom« Polajnarjem v svet, daleč, med cvetoče grmove, v sveti mir, ki je nas vseh najbolj in edino zaželjeni cilj.

*

Seveda je to le površna in zunanja vsebina dejanja.

A. Leskovec, odlični naš dramatik, je vse prepletel s simboliko, mistiko in močnim, svojskim ritmom besede. Dialog kaže, da se je učil pri Francozih. Večkrat je po nepotrebnem manj jasen, na nekaterih mestih pa se, opojen od lepote lastne besede, ves zapleten v dialog, oddaljuje in zopet vrača.

Več dialogov v »Kraljični Haris« spada gotovo med naše najboljše, bodisi glede na dramsko formo, bodisi na notranjo njihovo moč in napetost.

»Kraljična Haris« pa ni samo drama bolne lepe milijonarke, te francosko-slovenske Sabine, to je drama vseh glavnih nastopajočih, predvsem Osojnika, Kneza, Polajnarja, Helene in Zofije. Drama splošne človeške razdvojenosti.

Drobiž

Nove češke igre so: R. Medekova igra »Srce in vojna«, ki jo bo igralo Nar. divadlo, dalje K. Scheinpflugova drama »Žeja« in F. Teverjeva veseloigra »Okrevališče pri dobrem smehu«.

V Berlinu gostuje te dni v »Theater des Westens« družina japonskih igralcev. Na sporedu imajo srednjeveške, ljudske in bojne igre, z dvoboji, harakirijem, ugrabljenjem deklic, s scenami iz čajnic itd. Kritika in publika sta navdušeni. Ravnatelj oddelka azijskih zbirk na narodopisnem muzeju v Berlinu pa je poslal v liste izjavo, v kateri trdi, da so v tej družini zgolj filmski igralci, ki niso nastopili dozdej še na nobenem uglednem japonskem gledališču, akrobati in borilci pa so iz nekega varieteja v Tokiju.

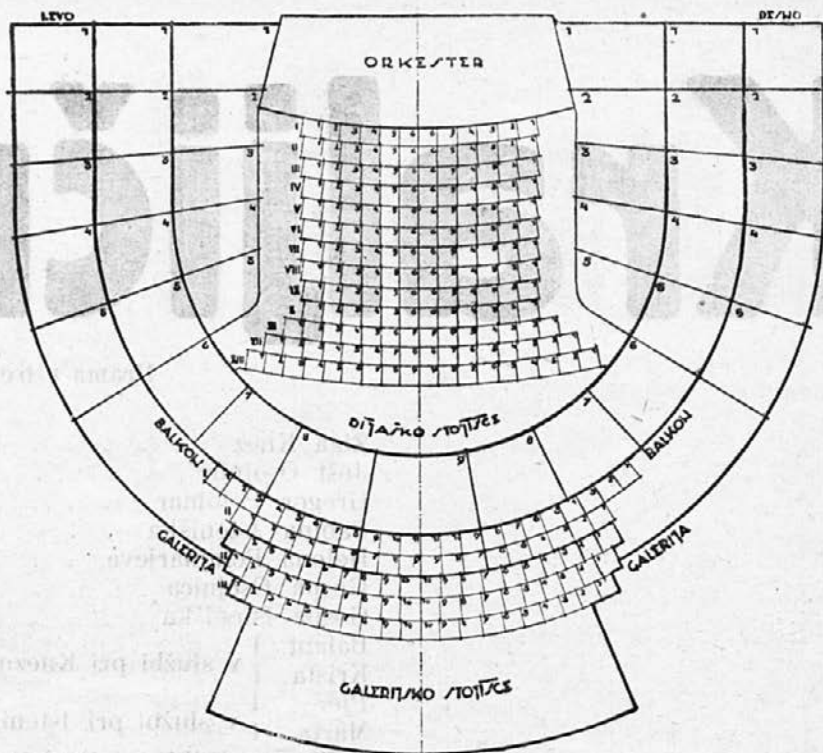
V Budapešti je gledališče povabilo na gostovanje znanega E. Janningsa in H. Niese. List »Magyarsag« piše, da bo s tem gledališče diskreditiralo patriotično akcijo, ker sprejema nemške igralce, od kina pa zahtevajo, da ne predvaja nemškega zvočnega filma.

Fr. L.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Fr. Lipah — Tiskarna Makso Hrovatin, vsi v Ljubljani

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

POPRAVILO!

Pisalnih — Računskih strojev

JAMSTVO!

Prešernova ulica 44

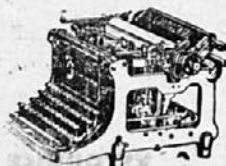
Telefon intr. 2636

Ivan Legat, Ljubljana

Samopredaja najboljšega
pisalnega stroja

CONTINENTAL

(WANDERERWERKE)

Kraljična Haris

Drama v treh dejanjih Anton Leskovec.

Režiser: F. Lipah.

Žiga Knez	Skrbinšek
Jošt Osojnik	Levar
Gregor Polajnar	Železnik
Sabina Isteniška	Nablocka
Helena Polajnarjeva	Boltarjeva
Gospa Osojnica	Marija Vera
Gospa Isteniška	Medvedova
Balant	Plut
Krista	Slavčeva
Pjer	Potokar
Marta	Kukčeva
Zofija, v službi pri Osojnikovih	Vida Juvanova
Notar	Jerman

Kraj: mesto.

Čas: sedanost.

Obleke ge. Nablocke je izdelal atelje Irènoobleke gdč. Boltarjeve pa atelje »Miss«.

Blagajna se odpre ob pol 8.

tek ob 8.

Konec ob pol 11.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 30
„ II. - III vrste	„ 28
„ IV. - VI. „	„ 26
„ VII.-IX. „	„ 24
„ X. - XI. „	„ 22
„ XII. - XIII. „	„ 20

Lože v parterju	Din 100
I. red	„ 100
„ „	„ 120
II. red	„ 70
„ „	„ 75
Peti lož parterju	„ 20
„ redu	„ 25
I. redu	„ 15

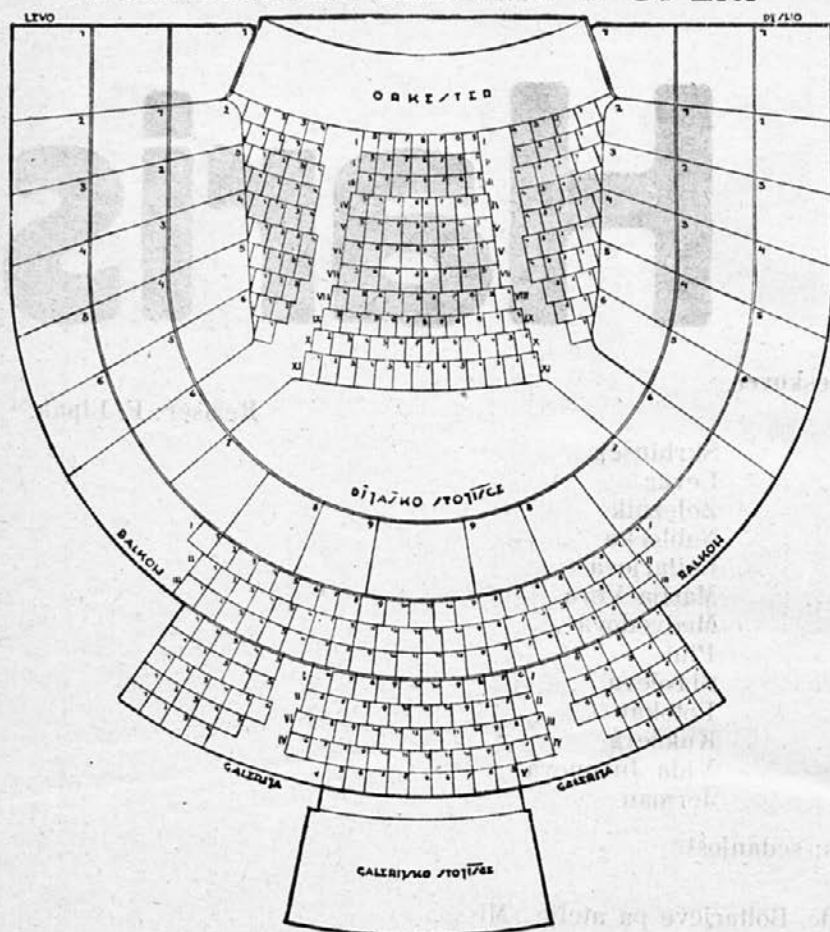
Balkon: Sedeži I. vrste	Din 22
„ II. „	„ 18
Galerija „ I. „	„ 14
„ II. „	„ 12
„ III. „	„ 10
Galerijsko stojšče	„ 2
Dijaško stojšče	„ 5

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

D

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

Prvi prostor

med najboljšimi in najcenejšimi dnevniki zavzema

Pridruži službeni v pisanju

Podredni urednik
Dr. V. Ljubljani, v tovariščini 1950

Leto LVIII
Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovence«
V Ljubljani, v tovariščini 1950

SLOVENE

Številka 119

I. MOJLA

CENA 8 DIN

Če želite sprejeti
dnevnik, se obrnite na
izdajatelja, ki vam bo
povejal vse pogoje
in vam pošle brezplačno
proben štavec.
Izdajatelj: Slovenski
narodni glasnik, Ljubljana.
Vse cene so vključno s
porezom na dodano vrednost.

Čitajo ga vsi in se vedno
poslužujejo njegovih
malih oglasov!

Po gledališču sestanek v

KAVARNI „EMONA“

prvovrsten salonski in jazz orkester

V restavraciji dnevno

PLES

Točna postrežba

Solidne cene

Delniška družba pivovarne

„UNION“

priporoča svoje izborno svetlo in
črno pivo v sodčkih in steklenicah
Izdeluje tudi prvovrstni kvas in špirit

LJUBLJANA - MARIBOR

Brzjavni naslov: Pivovarna Union,
Ljubljana, Maribor

Telefon: Ljubljana št. 2310, 2311
Maribor št. 2023

DOBRA MISEL!

ZAVARUJEM SI ŽIVLJENJE,
to je: ko pridem v leta, mi naj izplača
banka „Slavija“ kapital, ki mi bo v
gmotno, sedaj pa že v moralno oporo

Domača zavarovalnica:

Jugoslovanska zavarovalna banka
„Slavija“ v Ljubljani

se priporoča za vse vrste zavarovanj

TELEFON ŠT. 2176

Elitni kino Mafica

Tel. 2124

Edini zvočni kino v Ljubljani
z najboljšo svetovno zvočno aparaturo
WESTERN ELECTRIC

V mesecih oktober in november prinašamo sledeče
premiere izbranih najboljših svetovnih velefilmov:

„No, no Naneta“

Čarobna filmska opereta v naravnih barvah
Najboljši pevci, balet, razkošje

„Smej se in plakaj!“

Najnovejši govoreči film s slovitim **Al Jolsonom**
v glavni vlogi
Sodeluje tudi mali **Darvey Lee** (Sonny Boy) v
vlogi kot **Little Pal**

„Tango ljubezni“

Briljantna filmska opereta
V glavni vlogi **Willy Forst** (znan in priljubljen iz
velefilmov „Atlantik“ in „Dvoje src v $\frac{3}{4}$ taktu“)

„Ljubljenec bogov“

Najnovejši govoreči velefilm Emila Janningsa

„Cilly“

Najrazkošnejša, najslajša filmska opereta, kjer nastopa
najlepša žena Amerike, slovita **Marilyn Müller**